



Data: 1.09.2022

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

WIELOLETNIE NIETYTUACJA DYWIDENDY NARUSZA PRAWO AKCJONARIUSZY DO UDZIAŁU W ZYSKU

Przeznaczenie całego wypracowanego w danym roku zysku spółki na kapitał zapasowy, podjęte uchwałą akcjonariuszy większościowych na walnym zgromadzeniu, bez uwzględnienia sytuacji ekonomicznej spółki, jest pokrzywdzeniem prawa do dywidendy akcjonariuszy mniejszościowych – uznał Sąd Apelacyjny w Krakowie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 13 stycznia 2022 r., sygn. Akt I AGa 158/20 zapadł na kanwie sprawy dotyczącej stwierdzenia nieważności uchwały w zakresie przeznaczenia zysku za 2018 rok. Powództwo zostało wytoczone przeciwko spółce akcyjnej przez jej akcjonariusza mniejszościowego. Spółka ta prowadzi działalność polegającą na wynajmie powierzchni użytkowej własnych nieruchomości.

Sprawozdanie finansowe spółki za 2018 rok zostało zatwierdzone uchwałą zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy, na którym obecni byli akcjonariusze reprezentujący 96,74 proc. głosów. W trakcie walnego zgromadzenia podjęto m.in. uchwały: o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego spółki za 2018 rok oraz o przeznaczeniu całego wypracowanego zysku w kwocie 2 373 170,02 zł netto na kapitał zapasowy spółki. Powód, posiadający 0,13 proc. spółek akcji, zgłosił zaprotokołowany sprzeciw wobec obu uchwał.

Następnie, powód bezskutecznie wezwał zarząd pozwanej spółki do przymusowego nabycia jego akcji w celu ich umorzenia. Spółka zaoferowała cenę 15 tys. zł za akcję, gdy sam powód szacował wartość swoich akcji na 200 tys. – 250 tys. zł.

Na etapie postępowania sądowego dotyczącego stwierdzenia nieważności uchwały w zakresie przeznaczenia zysku za 2018 rok, ustalono, że spółka nie posiadała żadnych wymagalnych zobowiązań, czy też planów inwestycyjnych, w odniesieniu do których zgromadzenie kapitału mogłoby okazać się potrzebne. Ponadto Sąd Okręgowy ocenił pozycję ekonomiczną spółki jako stabilną.

W tym stanie rzeczy Sąd stwierdził, że zaskarżona uchwała spółki przeznaczająca w całości zysk spółki na kapitał zapasowy, została podjęta niezgodnie z dobrymi obyczajami i nie jest podyktowana realną potrzebą gospodarczą spółki do gromadzenia kapitału.

Na skutek apelacji, wniesionej przez stronę pozwaną, sprawa trafiła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie, który oddalił ją w całości. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że nie sposób jest oczekiwać od akcjonariusza, by przez wiele lat (a nawet dziesięciolecia) nie korzystał z zysku w postaci wypłaty dywidendy, tylko akceptował ciągle stan przeniesienia całego zysku z danego roku celem wzrostu wartości akcji.

Podniesiono również, że w ocenie Sądu zaskarżona uchwała jest pozbawiona formalnie i merytorycznie jakiegokolwiek uzasadnienia, a zatem godzi w dobre obyczaje.

ZDANIEM AUTORA

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Krakowie dotyczy kluczowego i podstawowego uprawnienia inkorporowanego w akcji, tj. prawa do udziału w zysku (w postaci dywidendy). W przedmiotowym stanie faktycznym spółka akcyjna, mimo że jest od lat rentowna i posiada odpowiednio wysoki kapitał zapasowy (zgodnie z art. 396 § 1 k.s.h. i statutem spółki), od 1993 roku nie wypłaciła ani jednej dywidendy. W przypadku spółki akcyjnej walne zgromadzenie może, co do zasady, swobodnie dysponować zyskiem. Jedynie ustawa oraz statut danej spółki mogą narzucać określone rozwiązania, np. zastrzeżenie konieczności dokonywania odpisów z zysku na kapitał zapasowy spółki. To zatem akcjonariusze na corocznym zwyczajnym walnym zgromadzeniu akcjonariuszy decydują, czy wygenerowany zysk zostanie wypłacony, czy też np. przeznaczony na kapitał zapasowy, kapitały rezerwowe (art. 396 k.s.h.), wynagrodzenie członków zarządu (art. 378 § 2 k.s.h.), wynagrodzenie rady nadzorczej (art. 392 § 2 k.s.h.) lub premie pracownicze.

Powyższa dowolność nie jest jednak prawem absolutnym. Decyzja dotycząca dywidendy nie może stanowić pokrzywdzenia akcjonariusza, w szczególności mniejszościowego, który nie ma większego wpływu na podejmowane decyzje. Za niedopuszczalne uznaje się wyłączenie zysku w ogóle, bądź na okres, który w istocie wyklucza partycypację danych akcjonariuszy w zysku spółki. W przedmiotowym sporze spółka pozbawiała przez kilkadziesiąt lat swego istnienia akcjonariuszy dywidendy. Jak zauważył Sąd, pozwana spółka akcyjna de facto wymuszała na akcjonariuszu mniejszościowym bądź sprzedaż akcji po zaniżonej cenie, bądź stwierdzenie, że nie ma on szans na realny udział w zyskach. Właśnie m.in. z tego względu ustawodawca przewidział możliwość wytoczenia przeciwko spółce powództwa o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej ze statutem bądź dobrymi obyczajami i godzącą w interes spółki lub mającą na celu pokrzywdzenie akcjonariusza. Prawo to zostało przewidziane w przepisie art. 422 § 1 k.s.h.

Praktyka wskazuje, że prawo do skorzystania z tej instytucji prawnej przysługuje akcjonariuszom, gdy zostają oni realnie pozbawieni dywidendy lub uchwalana jest ona w minimalnej wysokości. Jak bowiem zauważył Sąd w niniejszej sprawie „pozbawienie prawa do dywidendy poprzez przeznaczenie całego wypracowanego w danym roku zysku na kapitał zapasowy, podjęte uchwałą akcjonariuszy posiadających większość głosów na walnym zgromadzeniu, krzywdzi akcjonariuszy mniejszościowych, jeśli nie jest uzasadnione sytuacją ekonomiczną spółki usprawiedliwiającą kumulowanie środków i pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami”. Analogiczne stanowisko wyrażane było już wcześniej m.in. w wyroku Sądu Najwyższego: z 16 kwietnia 2004 r., sygn. I CK 537/03, Legalis nr 65442, z 6 marca 2009 r., sygn. II CSK 522/08, LEX nr 494003, z 21 maja 2010 r., sygn. II CSK 564/09, LEX nr 1131322).

Przy podejmowaniu decyzji w zakresie przeznaczania zysku, w szczególności w przypadku rozproszonego akcjonariatu, konieczne jest rozważenie interesu zarówno spółki jak również akcjonariuszy. Co prawda, w spółkach kapitałowych zawsze nadrzędny jest interes spółki wobec interesu wspólników/akcjonariuszy, jednakże ocena tego interesu spółki musi opierać się na dowodach, że sytuacja ekonomiczna wyklucza przeznaczenie zysku na wypłatę dywidendy, choćby w części.

Łukasz Napiórkowski, adwokat, Senior Associate w [warszawskim biurze Rödl & Partner](#)